

Paradigmy v komparatívnej politológii: štrukturalizmus, racionalizmus a kulturalizmus

Komparatistika

Doc. Marek Rybář, PhD.

Paradigmy v komp. politológii

racionalistická: reasons

kulturalistická: rules

štrukturalistická: relations

Racionalizmus: reasons 1/3

- Ontológia:
- metodologický individualizmus
- základom sveta sú jednotlivci, aktéri, ktorí jediní konajú, preferujú, rozhodujú, a pod.
- aktivity sú zvolené s jasným cieľom
- predstavujú optimálne stratégie dosahovania cieľov (maximalizáciu zisku)

Racionalizmus: reasons 2/3

- skúmajú kolektívne procesy a aktivity, ktoré sú zámerné, premyslené
- t.j. sú výsledkom racionálneho rozhodnutia jednotlivcov
- individuálna racionalita často vedie ku kolektívne suboptimálnym výsledkom

Racionalizmus: reasons 3/3

- Metodológia:
- aktéri menia svoje rozhodnutia pod vplyvom meniaceho sa materiálneho a objektívne existujúceho externého prostredia
- Komparácia:
- zmyslom je formulovanie všeobecne platných zákonitostí (zovšeobecnení), často za pomoci kvantitatívnych metód

Kulturalizmus: rules 1/4

- Ontológia:
- jednotlivci sú pevne ukotvení v jedinečnej kultúre
- nasledujú sociálne pravidlá, ktoré vytvárajú ich individuálne a kolektívne identity
- určitá skupina ľudí interpretuje svet okolo seba na základe symbolov, noriem, hodnôt a vzorov správania

Kulturalizmus: rules 2/4

- vnímanie/percepcia je dôležitejšie než objektívne materiálne podmienky
- záujmy nie sú jednotlivcom vopred dané
- racionalita nie je ani univerzálne platná ani nevyhnutná
- je skôr podmienená a náhodná, variuje v závislosti od dominantnej kultúry

Kulturalizmus: rules 3/4

- kultúra: systém významov a identít, ktorý vysvetľuje, ako a prečo ľudia konajú tak, ako konajú
- Metodológia:
- cieľom je porozumenie, nie vysvetlenie
- Musíte hľadať „za“ materiálnymi kauzálnymi vzťahmi, a hľadať vnútorný zmysel rozhodnutí aktérov

Kulturalizmus: rules 4/4

- Komparácia:
- uprednostňujú prípadové štúdie, ich jedinečnosť
- zvýrazňujú rozdiely medzi jedinečnými cestami vývoja spoločnosti
- Študujú sociálne javy v ich lokálnych a konkrétnych historických kontextoch

Štrukturalizmus: relations

- Ontológia:
- ako kulturalisti, tiež volia holistický prístup:
- študujú siete, prepojenia, vzájomné závislosti
- dokážeme pochopiť nejaký sociálny jav, vec, iba vo vzťahu k ostatným veciam
- sociálne entity sú definované nie samé osebe, ale vždy vo vzťahu k iným sociálnym entitám

Štrukturalizmus: relations 1/4

- aktéri samotní nie sú rozhodujúci, v zásade sú len nositeľmi štrukturálnych znakov
- skúmajú politické, sociálne a ekonomické väzby medzi aktérmi
- historicky hlboko zakorenené procesy konfliktu, moci a redistribúcie zdrojov
- odmietajú sa zaoberať len aktérmi a ich motiváciami

Štrukturalizmus: relations 2/4

- zdôrazňujú štrukturálne podmienky a sociálno-politické aktivity, ktoré nie sú v rukách aktérov, ale ktoré týchto aktérov ovplyvňujú alebo dokonca determinujú
- Metodológia:
- Objekty a štruktúry reálne existujú, napr. medzinárodný systém reálne existuje a nemá len podobu OSN, štát reálne existuje a nie je to len polícia

Štrukturalizmus: relations 3/4

- Sociálne štruktúry sú reálne a sociálni vedci majú objavovať „sociálne druhy“ (social kinds), ako sú revolúcia, spoločenská trieda, politická strana, sociálne hnutie apod.
- Komparácia:
- Klasifikujú prípady do kategórií a skúmajú historickú dynamiku každej z týchto kategórií
- Podobné procesy a podobné následnosť javov sa prejavuje v podobných štruktúrach

Štrukturalizmus: relations 4/4

- Takto identifikujú odlišné vývojové trajektórie jednotlivých kategórií
- Štrukturalistické zovšeobecnenia („zákonitosti“) sa netýkajú všetkých možných prípadov, ale vždy len jednej kategórie prípadov, ktorá mala veľmi podobné prípady s podobnými vývojovými trajektóriami

Basketbal

- **Otázky na diskusiu:**

1. Čo sa v tejto hre stalo ?
2. Je hra férová?
3. Hrali individuálne schopnosti hráčov rozhodujúcu úlohu? Prečo? Prečo nie?
4. Ktorá paradigma najlepšie vysvetlí dianie v tejto hre? Prečo?

Ultimátum

- **Otázky na diskusiu:**
- 1. Prijali by ste návrh XX pre YY?
- 2. Prečo? Prečo nie?
- 3. Aké sú motívy prvého hráča?
- 4. Aké sú motívy druhého hráča prijať resp. odmietnuť?
- 5. Ktorá paradigma najlepšie vysvetlí dianie v tejto hre? Prečo?

Zahodíte loptičku?

- 1. Sú hráči skutočne racionálni aktéri? Volili vždy rozhodnutie na báze porovnania ziskov a nákladov?
- 2. Ako asi vyzeral proces porovnávania ziskov a nákladov v jednotlivých prípadoch?
- 3. Akú úlohu v ich uvažovaní zohrávali nemateriálne faktory?
- 4. Ktorá paradigma najlepšie vysvetlí dianie v tejto hre? Prečo?

Dilema väzňa (large N)

- Otázky na debrífing:
- 1. prečo došlo k takémuto výsledku?
- 2. ktorá teória KP najlepšie vysvetlí, čo sme videli?